

**การส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
ของเทศบาลตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่**
**SOCIAL INNOVATION PROMOTION AND SUPPORT FOR LOCAL DEVELOPMENT
OF SUB-DISTRICT MUNICIPALITIES IN CHIANG MAI**

ณัฐชานันท์ วงศ์มูลธิกร ¹

Nutchanan WongmuRittigorn

E-mail: ningnutchanan@gmail.com

เฉลิมชัย ปัญญาดี ²

Chalermchai Panyadee.

สมคิด แก้วทิพย์ ²

Somkit Keawtip

ธรรมพร ตันตรา ²

Thammaporn Tantar

จันทนา สุทธิจารี ³

Jantana Suttijaree

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงลักษณะของนวัตกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ที่ได้รับการส่งเสริมโดยเทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยในขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามคือปลัดเทศบาลตำบล จำนวน 78 แห่ง ตอนที่ 2 เป็นการวิจัยกรณีศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของนวัตกรรมสังคม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยกรณีศึกษาครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้ให้ข้อมูล คือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในโครงการนวัตกรรมสังคม ที่ปรากฏข้อมูลจากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ว่า เป็นโครงการนวัตกรรมสังคม ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากเทศบาลตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 45 แห่ง

ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมสังคมที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนโดยเทศบาลตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งสิ้น 80 โครงการ โดยมีเทศบาลที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมสังคม มากที่สุดคือ 4 โครงการ และมีเทศบาลตำบลถึง 33 แห่ง ที่ไม่มีการส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมสังคม สำหรับบทบาทของการส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมสังคม สามารถจำแนกบทบาทออกได้เป็น 5 ด้าน โดยจัดลำดับของการแสดงบทบาทจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ 1) บทบาทในการสนับสนุนด้านงบประมาณ 2) บทบาทในการสนับสนุนด้านการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) บทบาทในการสนับสนุนด้านวิชาการและข้อมูลต่าง ๆ 4) บทบาทในการสนับสนุนด้านการสร้างและขยายเครือข่ายของนวัตกรรมสังคม 5) บทบาทในการสนับสนุนด้านการยอเยี่ยง/ให้รางวัล นอกจากนี้ จากการศึกษา ลักษณะของนวัตกรรมสังคม สามารถจัดแบ่งโครงการนวัตกรรมสังคมที่พบ ออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสวัสดิการสังคม 2) ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและอาชีพ 3) ด้านการส่งเสริม/อนุรักษ์ประเพณีและศิลปวัฒนธรรม 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) ด้านสาธารณสุข และ 6) ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และมีภารกิจโดยตรงในการตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาภายในพื้นที่ ควรมีบทบาทอย่างจริงจังในการส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นให้ในทุกๆ มิติให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะการเป็นต้นแบบขององค์กรแห่งนวัตกรรม รวมไปถึงการสร้างบรรยากาศให้คนในชุมชนได้พัฒนาคุณสมบัติที่สำคัญในการเป็นนักนวัตกรรมสังคม คือ มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งจะลงมือปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม และสามารถสื่อสารเพื่อถ่ายทอดแนวคิดและองค์ความรู้กับผู้อื่นได้ อันนำมาซึ่งความผาสุกของสังคมและของประเทศไทยสืบไป

คำสำคัญ: นวัตกรรม, การพัฒนาท้องถิ่น, จิตสาธารณะ

¹ นักศึกษาลัทธิปริยัติปริญญาโท สาขาวิชาบริหารศาสตร์ (การบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน) มหาวิทยาลัยแม่โจ้

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

³ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Abstract

This research aimed to study promoting and supporting innovation for local development of Sub-district Municipalities in Chiang Mai, as well as social innovation for local development promoted by Sub-district Municipalities in Chiang Mai. The research was divided into 2 steps. Step 1 was related to the survey research and applied the questionnaire as an instrument. The respondents were 78 Sub-district Municipal Clerks. Step 2 was the case study research to collect data on social innovation and applied the interview as an instrument. The informants were people playing important roles in the social innovation project according to the result of Step 1 as the social innovation project promoted and supported by 45 Sub-district Municipalities in Chiang Mai.

The result showed that a total of 80 social innovation projects were promoted and supported by Sub-district Municipalities in Chiang Mai. However, there were 4 projects most promoted and supported the social innovation by Sub-district Municipalities and 33 Sub-district Municipalities did not participate in promoting and supporting the social innovation. Roles of Sub-district Municipalities in promoting and supporting the social innovation could be divided into 5 aspects in descending order: 1) roles in supporting budget, 2) roles in supporting the knowledge management forum, 3) roles in supporting academic and information, 4) roles in supporting building and expanding the social innovation network, and 5) roles in supporting appreciation/awarding. Moreover, the study on social innovation could be divided the social innovation projects into 6 types, i.e., 1) developing and promoting quality of life and social welfare, 2) promoting community economics and occupation, 3) promoting/conserving traditions and cultural arts, 4) managing natural resources and environment, 5) public health, and 6) peacekeeping and community security.

The recommendations of the research are that the Local Administrative Organization, which is considered the governmental units closest to the public and has a direct mission to respond to the local needs and solve the local problems, should take earnest roles in promoting and supporting social innovation for local development in every dimension more than as it is. Especially, it should be a model of innovational organization, as well as creating atmosphere for people in the community to develop important qualification in being social innovators, that is, having public mind, being ready to implement what is beneficial to the public, and being able to transfer concept and body of knowledge to others. These further lead to the well-being of the society and the nation.

Keywords: Innovation, Local development, Public mind

บทนำ

ท่ามกลางบริบทของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านการเมือง เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลให้เกิดความหลากหลายในวิถีการดำเนินชีวิต และนำไปสู่ปัญหาสังคมไร้ระเบียบในที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปัจจุบันที่แต่ละสังคมสามารถต่อเชื่อมกันได้ง่ายและรวดเร็ว ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมีความเกี่ยวพันผูกโยงกันมากขึ้นและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ความยากในการแก้ไขจึงเพิ่มระดับมากขึ้นตามไปด้วย การแก้ปัญหาสังคมแบบรวดเร็ว (Quick fix) ด้วยการมองแบบแยกส่วนมักลงเอยที่ความล้มเหลวหรือแม้กระทั่งก่อปัญหาใหม่ขึ้นมาอีก (อลงกรณ์ คูตระกูล, 2553, น. 2) ดังนั้นการแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนเหล่านี้จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหลายองค์ประกอบของสังคมโดยเฉพาะคนที่อาศัยอยู่ในสังคมนั้นๆ ในอันที่จะร่วมคิดวิธีการใหม่ ๆ รวมทั้งมุ่งมั่นที่จะนำความคิดสร้างสรรค์เหล่านั้นไปปฏิบัติให้สำเร็จเท่านั้น มีนักวิชาการหลายคนเห็นว่าหัวใจของการแก้ปัญหาสังคมที่สลับซับซ้อนเหล่านั้นอยู่ที่การร่วมสร้าง นวัตกรรมสังคม ให้เกิดขึ้นในชุมชนต่างๆอย่างเพียงพอ (ประเวศ วะสี, 2545 อ้างถึงใน อลงกรณ์ คูตระกูล, 2553, น. 101-102) สำหรับนวัตกรรมสังคม เป็นสิ่งที่เกิดจากบุคคลในชุมชนคิดค้นขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาของสังคม/ชุมชน ซึ่งกระบวนการคิดอาจเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกชุมชน แต่ต้องไม่ใช่เกิดจากบุคคลภายนอกมาคิดมาทำขึ้น นวัตกรรมสังคมจึงมีพื้นฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีศักยภาพที่จะช่วยแก้ปัญหาสังคมที่ซับซ้อนได้ เพราะนวัตกรรมสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ระดับความสัมพันธ์ของคนในสังคม อย่างไรก็ตาม น่าสนใจว่านวัตกรรมที่ได้รับความสนใจศึกษาและสนับสนุนโดยเฉพาะจากภาครัฐ ส่วนใหญ่เป็นนวัตกรรมเชิงเทคโนโลยี ซึ่งการมุ่งเน้นเพียงด้านเดียวเช่นนั้น จะทำให้เกิดความไม่สมดุลของการพัฒนา ทำให้ในสังคมมีพัฒนาการทางเทคโนโลยีที่ไม่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านสังคม (อลงกรณ์ คูตระกูล, 2553, น. 3-4)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะที่เป็นที่หน่วยงานภาครัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่ และประชากรเป็นของตนเอง และประการสำคัญ มีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการบริหารราชการ (วุฒิสาร ตันไชย, 2552, น. 8) ดังนั้น เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการรวมถึงแก้ปัญหาให้กับชุมชนอย่างตรงเป้าหมาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรให้อำนาจกับประชาชนในการกำหนดอนาคตของตนเอง เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา สามารถตัดสินใจและกำหนดทิศทางของสังคม (โกวิทย์ พวงงาม, 2552, น. 33) ผ่านการสร้างสร้งคนวัตรกรรมสังคมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน อันจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย (โกวิทย์ พวงงาม, 2552, น. 27) ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความมั่นคงของชาติเป็นส่วนรวม

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษานวัตรกรรมสังคมที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนโดยเทศบาลตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมุ่งหวังเพื่อใช้เป็นบทเรียนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ได้เรียนรู้และสามารถที่จะริเริ่มบทบาทในการเสริมสร้งและสนับสนุนวัตรกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเอง ที่สำคัญ คือส่งผลโดยตรงให้การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่บนพื้นฐานที่มีธรรมาภิบาล เนื่องจากการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อส่วนรวมและประโยชน์สุขของประชาชน รวมถึงมีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจนโปร่งใสและเป็นธรรม มีคุณภาพและประสิทธิภาพในระดับสูงที่สามารถพิสูจน์ได้ในเชิงตัวเลขและสถิติที่เป็นรูปธรรม เนื่องจากเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและกำหนดทิศทางของสังคมด้วย ถือเป็นการปรับเปลี่ยนจากการบริหารราชการแผ่นดินตามแบบประเพณีนิยม ไปสู่การบริหารราชการแนวใหม่ หรือที่เรียกกันว่าการบริหารจัดการของรัฐตามหลักธรรมาภิบาล อันเป็นการหวังผลได้ว่าการบริหารจัดการดังกล่าวจะสามารถสร้างความเข้มแข็งให้ประชาชนบนพื้นฐานความเป็นธรรม ความเสมอภาค และความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ อันนำมาซึ่งความผาสุกของสังคมและของประเทศชาติสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมและสนับสนุนวัตรกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษานวัตรกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

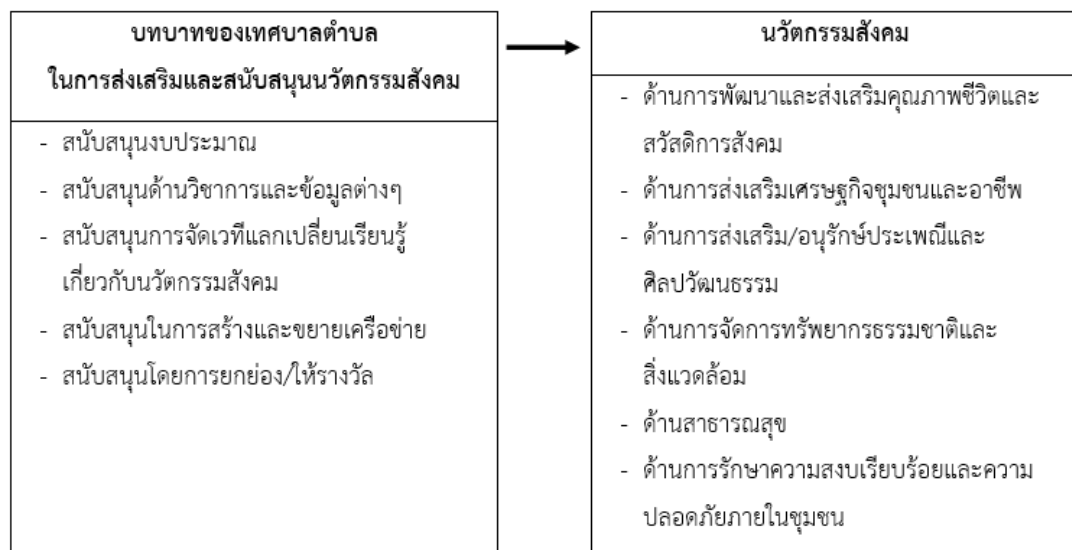
การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น เหตุที่มุ่งศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเฉพาะในรูปแบบของเทศบาล เนื่องจากเทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจพอสมควรและมีความเป็นชุมชนเมือง กล่าวคือ มีความหนาแน่นของประชากร มีรายได้เพียงพอแก่การบริหารจัดการปกครองตนเอง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากกระบวนการพัฒนาทำให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบให้ชุมชนที่เป็นเมืองอยู่แล้วให้ขยายตัวมากขึ้น อันนำมาสู่การเกิดปัญหาทางสังคมที่มีจำนวนและความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน โดยศักยภาพของเทศบาลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ทั้งในเชิงจำนวนประชากรและขนาดของงบประมาณรายจ่ายประจำปี จึงมีแนวโน้มที่จะมีวัตรกรรมสังคมเกิดขึ้นได้ง่ายเช่นเดียวกัน ส่วนเหตุผลที่เลือกศึกษาเฉพาะเทศบาลตำบล โดยไม่ศึกษาเทศบาลนครและเทศบาลเมืองไปพร้อมกันนั้น เนื่องมาจากเทศบาลทั้งสามประเภท มีความแตกต่างกันในประเด็นสำคัญหลายประการ อาทิ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับขององค์กร อำนาจหน้าที่และภารกิจ ขนาดของรายได้ รวมทั้งขนาดชุมชน ดังนั้นหากดำเนินการวิจัยพร้อมกันในพื้นที่เทศบาลทั้ง 3 ประเภท อาจส่งผลกระทบต่อระยะเวลาและทรัพยากรในการวิจัยที่มีจำกัดได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตที่ชัดเจน และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในความหมายของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย จึงกำหนดความหมายเฉพาะไว้ ดังนี้

นวัตกรรมสังคม หมายถึง สิ่งใหม่ๆ และแนวทางใหม่ๆ อันเห็นชัดเจนเป็นรูปธรรม ที่ก่อให้เกิดการสร้างคุณค่าทั้งในเชิงแก้ปัญหาและเชิงพัฒนาให้แก่สังคมได้ โดยคำว่าใหม่ในที่นี้ รวมถึงการปรับหรือพัฒนาบนฐานเดิมด้วย นอกจากนี้ นวัตกรรมสังคมจะต้องเป็นโครงการที่มีพื้นฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและถูกสร้างขึ้นบนฐานของแรงจูงใจทางสังคม สำหรับกระบวนการคิดอาจเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกชุมชน แต่ต้องไม่ใช่เกิดจากบุคคลภายนอกมาคิดมาให้

กรอบแนวคิดการวิจัย



วิธีการดำเนินการวิจัย

กระบวนการวิจัย (Methodology) ที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นการใช้ระเบียบวิธี โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเชิงปริมาณเป็นวิธีหลักเพื่อรวบรวมข้อมูลเป็นกลุ่ม สามารถนำมาเปรียบเทียบข้อมูลในเชิงสถิติได้ และใช้วิธีการเชิงคุณภาพเป็นวิธีเสริม เพื่อให้ได้ข้อมูลในส่วนที่ต้องการเพิ่มเติม มีรายละเอียดที่สมบูรณ์และชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยในขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อเก็บข้อมูลจากเทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ และในขั้นตอนที่ 2 เป็นการวิจัยกรณีศึกษา (Case study research) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับนวัตกรรมสังคม ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนโดยเทศบาลตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาวิจัยด้วยวิธีการทั้ง 2 ขั้นตอนดังกล่าว จะทำให้ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณและสาระสำคัญที่มีรายละเอียดเชิงลึกที่น่าสนใจมาประกอบกัน อันจะทำให้ผลงานการศึกษาวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

1. ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research)

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยนี้ได้แก่ เทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 78 แห่ง สำหรับผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ คือ ปลัดเทศบาล จำนวน 78 คน เนื่องจากเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดรับผิดชอบในการปฏิบัติงานประจำของเทศบาล อีกทั้งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในรับมอบนโยบายของผู้บริหารไปสู่การปฏิบัติและประเมินผลนโยบาย

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม ที่ได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยเป็นแบบสอบถามชนิดโครงสร้าง (Structured questionnaire) ที่สร้างขึ้นโดยดัดแปลงมาจากการศึกษา ค้นคว้าเอกสารและวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (Close-ended Questionnaire) และคำถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) โดยผู้วิจัยได้ประสานไปยังท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้แจ้งเวียนไปยังเทศบาลตำบลที่เกี่ยวข้อง ในการให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จากนั้น จึงขอความอนุเคราะห์จากท้องถิ่นอำเภอ ทุก ๆ อำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ ให้เป็นผู้กระจายแบบสอบถาม รวมทั้งเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากเทศบาลตำบล ที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบของอำเภอนั้น ๆ

2) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในขั้นตอนนี้ได้ประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัย (SPSS) โดยวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเทศบาลตำบลและนวัตกรรมท้องถิ่นของเทศบาลตำบล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

2. ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยกรณีศึกษา (Case study research)

2.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยนี้ได้แก่ เทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ปรากฏข้อมูลจากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ว่า มีการส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมสังคมภายในพื้นที่ จำนวน 45 แห่ง สำหรับผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ คือประชาชน ปรากฏชาวบ้าน ผู้นำชุมชน หรือผู้นำกลุ่มต่างๆ จำนวน 45 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในโครงการนวัตกรรมสังคมที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนโดยเทศบาลตำบล

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยกรณีศึกษาครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์ที่มีการออกแบบแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง ลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก ซึ่งเป็นวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นการติดต่อแบบตัวต่อตัว ทำให้มีโอกาสสำหรับการตั้งคำถามเพิ่มเติมเพื่อให้ได้คำตอบที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ อันจะทำให้มาได้ซึ่งข้อมูลที่มีความหลากหลายในมิติต่าง ๆ และข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ ทั้งมิติของความความลึกและมิติของความกว้าง

2) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาพรรณนารายละเอียดของกรณีศึกษา ในลักษณะที่ทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรมสังคมที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนโดยเทศบาลตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่ มีการนำเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) มาใช้ เพื่อวิเคราะห์แยกแยะรายละเอียดของเหตุการณ์หรือประเด็นที่ศึกษา จากนั้นจึงทำการจัดหมวดหมู่ของตัวแปรเหล่านั้น เพื่อสรุปเป็นสาระสำคัญที่เป็นข้อค้นพบจากการศึกษา สำหรับใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมในส่วน of ข้อมูลที่ยังขาดหายไปไม่สมบูรณ์ของผลการศึกษาวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อให้ผลการศึกษาวิจัยมีรายละเอียดเชิงลึกที่เด่นชัดมากขึ้น อันจะทำให้ผลงานการศึกษามีความสมบูรณ์ครบถ้วนและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ มีดังนี้

1.1 โครงการนวัตกรรมสังคมที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนโดยเทศบาลตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งสิ้น 80 โครงการ โดยแต่ละเทศบาลให้การส่งเสริมและสนับสนุนโครงการนวัตกรรมสังคม มากน้อยต่างกัน ดังนี้ เทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนมากถึง 33 แห่ง ไม่มีการส่งเสริมและสนับสนุนโครงการที่นวัตกรรมสังคม ในขณะที่ เทศบาลตำบลจำนวน 21 แห่ง ให้การส่งเสริมและสนับสนุนโครงการนวัตกรรมสังคม

จำนวน 1 โครงการ รองลงมาคือ เทศบาลตำบลจำนวน 14 แห่ง ให้การส่งเสริมและสนับสนุนโครงการนวัตกรรมการสังคม จำนวน 2 โครงการ รองลงมาคือ เทศบาลตำบลจำนวน 9 แห่ง ให้การส่งเสริมและสนับสนุนโครงการนวัตกรรมการสังคมจำนวน 3 โครงการ และเทศบาลตำบลจำนวน 1 แห่ง ให้การส่งเสริมและสนับสนุนโครงการนวัตกรรมการสังคมมากที่สุด คือ 4 โครงการ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนวัตกรรมสังคมที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากแต่ละเทศบาล

จำนวนนวัตกรรมสังคม	จำนวนเทศบาลตำบล	ร้อยละ
ไม่มีการส่งเสริมและสนับสนุน	33	42.3
1 โครงการ	21	26.9
2 โครงการ	14	17.9
3 โครงการ	9	11.5
4 โครงการ	1	1.3
รวม	78	100

1.2 บทบาทของเทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ในการส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่สามารถจำแนกบทบาทออกได้เป็น 5 ด้านรวมทั้งจัดลำดับของการแสดงบทบาทจากมากไปน้อย ได้ดังนี้

1) บทบาทในการสนับสนุนด้านงบประมาณ ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลมีการดำเนินการผ่านการจัดทำเป็นเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี มีรูปแบบการสนับสนุน คือ (1) การสนับสนุนเป็นตัวแทน (2) การจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์นวัตกรรมสังคม (3) การจัดสรรงบประมาณให้กับองค์กรต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมสังคมได้ และ (4) การจัดสรรงบประมาณในการสร้างอาคารอเนกประสงค์ อันเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นสถานที่ในการประชุมปรึกษาหารือ รวมทั้งใช้ในการดำเนินการโครงการ/กิจกรรม อันเป็นการเอื้อต่อการเสริมสร้างนวัตกรรมสังคม

2) บทบาทในการสนับสนุนด้านการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลมีการจัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประจำตำบล รวมทั้งมีการอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ภายในเทศบาลและอำนวยความสะดวกในการจัดช่วงเวลา พร้อมทั้งจัดบุคลากรช่วยในการประสานงานและร่วมดำเนินการ ในการจัดเวทีสาธารณะ เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ ระหว่างกันและกัน นอกจากนี้ เทศบาลยังจัดให้มีการทำประชาคมหมู่บ้านและประชาคมตำบล โดยในบางเทศบาลจัดให้มีประจำทุกๆ เดือน ถือเป็นอีกหนึ่งเวทีสาธารณะ ที่ประชาชนในท้องถิ่นจะได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องราวรวมทั้งปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น

3) บทบาทในการสนับสนุนด้านวิชาการและข้อมูลต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของเทศบาล เพื่อใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเอื้อต่อการเสริมสร้างนวัตกรรมสังคมภายในตำบล โดยผู้ที่สนใจจะเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้หลากหลายช่องทาง อาทิ บอร์ดประชาสัมพันธ์ วารสาร แผ่นพับ เว็บไซต์ เสียงตามสาย ฯลฯ นอกจากนี้เทศบาลยังมีการจัดหาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องออกไปให้ความรู้ในพื้นที่ ในเรื่องที่เป็นประโยชน์หรือในเรื่องที่ได้รับการร้องขอ หรือหากเกินศักยภาพของบุคลากรภายในเทศบาล ก็จะมีการประสานขอความช่วยเหลือจากบุคลากรที่เหมาะสมจากหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ตามที่กลุ่มต้องการ

4) บทบาทในการสนับสนุนด้านการสร้างและขยายเครือข่ายของนวัตกรรมสังคม ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลมีการจัดโครงการเพื่อให้ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน รวมทั้งกลุ่มองค์กรต่างๆ ในพื้นที่ ได้ศึกษาดูงาน ณ แหล่งเรียนรู้สำคัญต่างๆ ซึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนและพูดคุยเพื่อขยายเครือข่ายนวัตกรรมสังคมระหว่างกัน นอกจากนี้ ยังมีการจัดโครงการ/กิจกรรม เพื่อฝึกให้คนในชุมชนได้พัฒนาคุณสมบัติที่สำคัญในการเป็น นวัตกรรมสังคม หรือ นักนวัตกรรมสังคม คือ เป็นผู้ที่ไม่จู้จี้จุกจิกต่อปัญหาที่เกิดขึ้น มีจินตนาการที่สร้างสรรค์และมุ่งมั่นให้สังคมดีขึ้น มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งจะลงมือปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม และ

สามารถสื่อสารเพื่อถ่ายทอดแนวคิดและองค์ความรู้กับผู้อื่นได้ อันจะเป็นการต่อยอดในการเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายหรือเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรมสังคมต่อไป

5) บทบาทในการสนับสนุนด้านการย่องย่อง/ให้รางวัล ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลมีการมอบเกียรติบัตร โล่รางวัล ถ้วยรางวัล เงินรางวัล รวมทั้งมีการกล่าวยกย่องและชื่นชม ในระหว่างที่มีการจัดประชุม การประชุม หรือในโอกาสต่างๆ ที่จัดขึ้นภายในท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังมีการเสนอรายชื่อบุคคล กลุ่มบุคคล ที่สร้างคุณประโยชน์ให้กับท้องถิ่น เพื่อเข้าประกวดหรือรับรางวัลจากหน่วยงาน หรือองค์กรภายนอก เช่น หน่วยงานหรือองค์กรในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ

2. ผลการศึกษานวัตกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 โครงการนวัตกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนโดยเทศบาลตำบล จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งสิ้น 80 โครงการ โดยสามารถจัดแบ่งโครงการนวัตกรรมสังคมที่พบ ออกเป็น 6 ประเภท เรียงประเภทตามจำนวนโครงการที่พบจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) โครงการนวัตกรรมสังคมด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสวัสดิการสังคม รวมทั้งหมด 21 โครงการ มีเทศบาลตำบลทั้งหมด 20 แห่ง ให้การส่งเสริมและสนับสนุน รองลงมา โครงการนวัตกรรมสังคมด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและอาชีพ รวมทั้งหมด 20 โครงการ มีเทศบาลตำบลทั้งหมด 20 แห่ง ให้การส่งเสริมและสนับสนุน รองลงมา โครงการนวัตกรรมสังคมด้านการส่งเสริม/อนุรักษ์ประเพณีและศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งหมด 11 โครงการ มีเทศบาลตำบลทั้งหมด 11 แห่ง ให้การส่งเสริมและสนับสนุน รองลงมา โครงการนวัตกรรมสังคมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งหมด 10 โครงการ มีเทศบาลตำบลทั้งหมด 9 แห่ง ให้การส่งเสริมและสนับสนุน และสุดท้าย โครงการนวัตกรรมสังคมด้านสาธารณสุข และโครงการนวัตกรรมสังคมด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยภายในชุมชน มีเทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ให้การส่งเสริมและสนับสนุนเท่ากัน คือประเภทละ 9 โครงการ และมีเทศบาลตำบลทั้งหมด 9 แห่ง ให้การส่งเสริมและสนับสนุนเท่ากัน

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของนวัตกรรมสังคมประเภทต่างๆ ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากเทศบาลตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่

ประเภท	ลักษณะนวัตกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสวัสดิการสังคม	- สร้างชุมชนที่ปลอดภัยจากปัญหาเสพติด - สร้างชุมชนที่มีสุขภาวะที่ดี - สร้างชุมชนน่าอยู่	21	26.25
ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและอาชีพ	- การรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมอาชีพ โดยใช้ทรัพยากรภายในชุมชนเพื่อก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม - การรวมกลุ่มเพื่อช่วยกันคิดช่วยกันหาวิธีลดภาระค่าใช้จ่ายและปลดหนี้ของคนในชุมชน	20	25
ด้านการส่งเสริม/อนุรักษ์ประเพณีและศิลปวัฒนธรรม	- อนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม - อนุรักษ์และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชน	11	13.75
ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- การจัดการขยะแบบครบวงจร - อนุรักษ์และบริหารจัดการป่าชุมชน - อนุรักษ์และบริหารจัดการแหล่งน้ำชุมชน	10	12.5
ด้านสาธารณสุข	- ป้องกันโรคติดต่อหรือโรคภัยไข้เจ็บต่างๆภายในชุมชน - ส่งเสริมสุขภาพเชิงรุก	9	11.25

ประเภท	ลักษณะนวัตกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการรักษาความสงบ เรียบร้อยและความ ปลอดภัยภายในชุมชน	- ดูแลและป้องกันการก่อเหตุความรุนแรงทั้งในชีวิต และทรัพย์สินของคนในชุมชน	9	11.25
รวม		80	100

2.2 นวัตกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนโดยเทศบาลตำบลใน
จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะของนวัตกรรมสังคม ดังนี้

1) โครงการนวัตกรรมสังคมด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสวัสดิการสังคม พบว่า
มีลักษณะของโครงการที่เน้นการสร้างชุมชนที่ปลอดภัยจากปัญหาเสพติด การสร้างชุมชนที่มีสุขภาวะที่ดี และการ
สร้างชุมชนนออยู่ โดยเริ่มจากเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชน จนกระทั่งคนส่วนใหญ่รับรู้ได้ถึงผลกระทบของปัญหาที่
ขยายวงกว้างขึ้น จึงเริ่มมีการรวมตัวกันเพื่อพูดคุยในระดับหมู่บ้านและตำบล ซึ่งมีทั้งผู้นำชุมชน ชาวบ้าน พระสงฆ์
และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ จากนั้นหลายกลุ่มในชุมชนจึงทยอยเข้ามามีส่วนร่วม จากการพูดคุยธรรมดาได้
กลายเป็นเวทีชาวบ้าน โดยมีเทศบาลตำบลเป็นผู้สนับสนุนและเป็นที่ปรึกษา จนกระทั่งเกิดนวัตกรรมสังคม ซึ่งถือ
เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชนแบบองค์รวม

2) โครงการนวัตกรรมสังคมด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและอาชีพ พบว่า มีลักษณะของการ
รวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมอาชีพ โดยใช้ทรัพยากรภายในชุมชนเพื่อก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งมีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยกัน
คิดช่วยกันหาวิธีลดภาระค่าใช้จ่ายและปลดหนี้ของคนในชุมชน เนื่องจาก ในปัจจุบันสังคมเริ่มมีการปรับแนวคิดใน
การพัฒนาจากเศรษฐศาสตร์กระแสหลักมาเป็นระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเอง มีการรวมกลุ่มของผู้ที่มีความสนใจใน
เรื่องเดียวกัน เพื่อให้เกิดเป็นศูนย์กลางทางภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาทิ ปัญหาหนี้สินในครัวเรือน
พบว่าชุมชนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น อันจะเป็นข้อมูลที่น่าไปสู่การคิดแก้ไขปัญหา
ร่วมกัน เป็นต้น

3) โครงการนวัตกรรมสังคมด้านการส่งเสริม/อนุรักษ์ประเพณีและศิลปวัฒนธรรม พบว่า มี
ลักษณะของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม รวมทั้งการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชน
อาทิ โครงการรดน้ำและการพนันในงานศพ ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดค่านิยมที่ดีงามแล้ว ยังเป็นการช่วยลด
ค่าใช้จ่ายของเจ้าภาพงานศพอีกด้วย วิธีการจะเริ่มจากการขอความร่วมมือภายในชุมชน และกำหนดมาตรการ
ร่วมกัน โดยมีการกำหนดข้อตกลงและร่างเป็นพันธะสัญญา โดยทางชุมชนพยายามทำความเข้าใจและปลูกฝัง
ค่านิยมนี้ให้แพร่ขยายทั่วไปในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

4) โครงการนวัตกรรมสังคมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า มีการ
การจัดการขยะแบบครบวงจร การอนุรักษ์และบริหารจัดการป่าชุมชน การอนุรักษ์และบริหารจัดการแหล่งน้ำชุมชน
ลักษณะของโครงการเกิดจากกลุ่มชาวบ้านซึ่งอยู่อาศัยในพื้นที่ ใช้พลังทางปัญญาในการค้นหาคุณค่าของสิ่งแวดล้อม
ต่างๆรอบตัว เพื่อที่จะทำให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูลและพอเพียง อาทิ การรวมกลุ่มกันของ
คนในชุมชนเพื่อจัดตั้งคณะทำงานทำหน้าที่ในการดูแลรักษาแหล่งธรรมชาติต่างๆ มีการสร้างความเข้าใจและ
ยอมรับกฎชุมชนที่ช่วยกันคิดขึ้นมา ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลและแก้ไขปัญหา
ด้วยตนเอง

5) โครงการนวัตกรรมสังคมด้านสาธารณสุข พบว่า มีการรวมกลุ่มกันเพื่อป้องกันโรคติดต่อหรือ
โรคภัยไข้เจ็บต่างๆภายในชุมชน รวมทั้งมีการส่งเสริมสุขภาพเชิงรุก ลักษณะของโครงการเริ่มจาก มีการรวมกลุ่มกัน
ในชุมชน เพื่อริเริ่มโครงการ/กิจกรรมในการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคภัยไข้เจ็บต่างๆที่เกิดขึ้น รวมทั้งจัดให้มีการ
รักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานภายในชุมชน ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เริ่ม
ตั้งแต่ การวิเคราะห์โครงสร้างพื้นฐานในแต่ละพื้นที่ เพื่อสนับสนุนให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการ
ป้องกันโรค ผ่านการกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะโดยเทศบาล รวมทั้งทำการผลักดันร่วมกันให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน
การป้องกันโรค เป็นการฝึกให้สมาชิกในครอบครัวกลายเป็น หมอประจำครอบครัว สามารถดูแลสุขภาพตนเองและ

คนในครอบครัว ช่วยลดอัตราการเจ็บป่วยและช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสำหรับการรักษาพยาบาลลงได้มาก ที่สำคัญคือทำให้คนในชุมชนมีสุขภาพกายที่สมบูรณ์แข็งแรง อันนำมาสู่การมีสุขภาพจิตที่ดีด้วยเช่นกัน

6) โครงการนวัตกรรมสังคมด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยภายในชุมชน พบว่า มีการดูแลและป้องกันการก่อเหตุความรุนแรงทั้งในชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชน เกิดการร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน ในการร่วมกันเป็นเครือข่ายเพื่อเฝ้าระวังในการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยภายในชุมชน โดยไม่ต้องมีการร้องขอจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง มีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดในการแก้ไขปัญหาความสงบเรียบร้อยจากมาตรการเชิงรับ ไปสู่มาตรการเชิงรุก และจากวิธีคิดที่มุ่งแก้ปัญหาด้วยบทลงโทษที่เด็ดขาดรุนแรง ไปสู่การใช้เครือข่ายและมาตรการทางสังคมในการป้องกันเหตุการณ์อันตรายต่าง ๆ ซึ่งเชื่อกันว่า จะทำให้เกิดความร่วมมือในการป้องกันภัยอันตรายกันอย่างจริงจัง และนำไปสู่การเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของแต่ละชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1.1 เทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ มีการส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมสังคมในระดับน้อย เห็นได้จาก เทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 78 แห่ง มีการส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมสังคมเพียง 80 โครงการ กล่าวโดยเฉลี่ยคือ เทศบาลตำบล 1 แห่ง มีการสนับสนุนนวัตกรรมสังคมเพียง 1 โครงการเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้น ยังพบว่า มีเทศบาลตำบลถึง 33 แห่ง ที่ไม่มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมสังคมเลย ผลการศึกษานี้สะท้อนถึงบทบาทของเทศบาลตำบลในปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นภารกิจทางด้านการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเป็นโครงการที่ทำได้ง่ายและเห็นผลได้เร็ว ภายในรอบวาระการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารเทศบาล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ จิตติมา จันทรวชิร (2553, น. 86) ที่ทำการศึกษาวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งและพบว่า งบประมาณรายจ่ายถูกจัดสรรไปใช้ในแผนงานเคหะและชุมชน (การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สะพาน ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ฯลฯ) มากที่สุดในบรรดาทุกแผนงาน คือ คิดเป็นร้อยละ 35.81 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมด ในขณะที่การจัดสรรงบประมาณสำหรับแผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน แผนงานด้านการศึกษา แผนงานสาธารณสุข แผนงานสังคมสงเคราะห์ แผนงานการศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ เมื่อคิดรวมกันทั้งหมดแล้ว คิดเป็นร้อยละ 12.80 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมดเท่านั้น

1.2 เป็นข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า จากจำนวนเทศบาลตำบลทั้งหมด 45 แห่ง ที่มีการส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ปรากฏว่า เทศบาลตำบลมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมสังคม โดยการสนับสนุนงบประมาณ มากที่สุด ในขณะที่ การสนับสนุนด้านวิชาการและข้อมูลต่าง ๆ การสนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมสังคม การสนับสนุนในการสร้างและขยายเครือข่าย และการสนับสนุนด้วยการยกย่อง/ให้รางวัล เป็นบทบาทรองลงมาตามลำดับ ซึ่งหากพิจารณาบริบทของโลกในปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคสังคมฐานความรู้ ที่มุ่งเน้นการใช้ความรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรเพื่อความอยู่รอดและสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน (กิริติ ยศยิ่งยง, 2552, น. 19) ดังนั้นแล้วเทศบาลจึงควรเพิ่มและเน้นบทบาท ในมิติของการนำความรู้และภูมิปัญญาอันเกิดจากการสร้างสรรค์นวัตกรรมสังคม มาเผยแพร่ให้เป็นที่รับรู้และเข้าใจของคนในชุมชนมากที่สุด เพราะหัวใจของการสร้างนวัตกรรมอยู่ที่ปฏิสัมพันธ์ โดยเป็นปฏิสัมพันธ์ที่อยู่ในรูปของการร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชน ผู้นำชุมชน และองค์กรภายนอกชุมชน รวมทั้งทีมงานที่รับผิดชอบโดยตรงในกระบวนการนวัตกรรมสังคม ยังต้องมีความสามารถในการดูดซับความรู้อีกด้วย (อลงกรณ์ คูตระกูล, 2553, น. 231)

1.3 นวัตกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนโดยเทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีทั้งหมด 80 โครงการ สามารถนำมาจัดแบ่งออกได้เป็น 6 ประเภท โดยหากนำจำนวนของนวัตกรรมสังคมด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสวัสดิการสังคม และนวัตกรรมสังคมด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและอาชีพ ซึ่งเป็นนวัตกรรมสังคมประเภทที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากเทศบาลตำบลมากที่สุดเป็น 2 ลำดับแรก มารวมเป็น จะมีจำนวนเกินครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51.25) ของนวัตกรรมสังคมที่ค้นพบทั้งหมด ผลการศึกษานี้อาจสะท้อนให้เห็นว่า เทศบาลตำบลซึ่งมีภารกิจโดยตรงในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความอยู่ดีกินดี

ของคนในชุมชน ซึ่งถือเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ได้ขับเคลื่อนองค์กรเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในทิศทางที่ตรงกับความต้องการของคนในชุมชน มีการเปิดพื้นที่ให้กับประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา ที่เชื่อว่าจะเป็นแนวทางของการพัฒนาให้สังคมน่าอยู่อย่างยั่งยืน (แก้วตา จันทรานุสรณ์ และกิริติพร จูตะวิริยะ, 2555, น. 58-359) จึงเกิดการตอบสนองของชุมชนด้วยการต่อยอดการพัฒนาและการแก้ไขปัญหา ในรูปของนวัตกรรมสังคมที่เด่นชัด

2. ข้อเสนอแนะ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และมีภารกิจโดยตรงในการตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาภายในพื้นที่ ควรมีบทบาทอย่างจริงจังในการส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นให้ในทุกๆ มิติให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะการเป็นต้นแบบขององค์กรแห่งนวัตกรรม รวมไปถึงการสร้างบรรยากาศให้คนในชุมชนได้พัฒนาคุณสมบัติที่สำคัญในการเป็นนักนวัตกรรมสังคม คือ มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งจะลงมือปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม และสามารถสื่อสารเพื่อถ่ายทอดแนวคิดและองค์ความรู้กับผู้อื่นได้ อันนำมาซึ่งความผาสุกของสังคมและของประเทศชาติสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ ยศยิ่งยง. (2552). *องค์การแห่งนวัตกรรม แนวคิดและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แก้วตา จันทรานุสรณ์ และกิริติพร จูตะวิริยะ. (2555). *โครงการวิจัยการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในฐานะนวัตกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการบริหารนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบริบทการกระจายอำนาจ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- โกวิทย์ พวงงาม. (2552). ประชาคมท้องถิ่น: การส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น. *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์*. 50(5), 27.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2552). ประชาคมท้องถิ่น: สสำรวจนวัตกรรมท้องถิ่นที่โดดเด่น. *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์*. 57(4), 33.
- ฐิติมา จันทรวินิต. (2553). *การวิเคราะห์งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลฝาง กองดิน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2552). *ยุทธศาสตร์การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เนท.
- อลงกรณ์ คูตระกูล. (2553). *นวัตกรรมสังคม: กรณีศึกษาโครงการของท้องถิ่นในเขตภาคเหนือของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.